

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 74/07-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. septembra 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Juraja Horvátha o sťažnosti M. Č., A. Č., J. Č. a L. Č., všetky bytom V., časť B., zastúpených advokátkou JUDr. Ľ. V., K., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. Č. a A. Č. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Základné právo J. Č. a L. Č. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99 **p o r u š e n é n e b o l o .**

3. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

4. M. Č. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. A. Č. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. M. Č. a A. Č. p r i z n á v a úhradu trov konania 10 216 Sk (slovom desaťtisíc dvestošesťnásť slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. Ľ. V., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. apríla 2007 doručená sťažnosť M. Č., A. Č., J. Č. a L. Č., všetky bytom V., časť B. (ďalej aj „sťažovateľky“), zastúpených advokátkou JUDr. Ľ. V., K., v ktorej namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99.

V označenom konaní si M. Č. uplatnila voči odporcovi náhradu za pohrebné náklady, poškodenie bicykla, ktorý bol zničený pri dopravnej nehode, ktorú pri podaní žaloby vyčíslila v sume 3 000 Sk mesačne, a to počnúc od 1. augusta 1999 (pre jej štyri v tom čase ešte maloleté dcéry).

Počas konania M. Č. čiastočne zobrala žalobu späť (5. apríla 2000) v nadväznosti na plnenie zo strany vedľajšieho účastníka v tom čase Slovenskej poisťovne, a. s. Navrhla tiež vykonať znalecké dokazovanie (17. januára 2002) na určenie mesačnej renty, ako aj predvolať svedkov, ktorých by mal okresný súd vypočuť. V súvislosti s nadobudnutím plnoletosti maloletých detí M. Č. postupne do konania vstupovali dospelé dcéry (A. – 17. júna 2005, J. a L. – 31. júla 2006). M. Č. sa 8. marca 2004 obrátila so žiadosťou o prešetrenie dôvodov, prečo sa v súdnom spore postupuje pomaly, priamo na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré postúpilo žiadosť (podľa obsahu posúdenú ako sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní) predsedovi okresného súdu, ktorý uznal čiastočnú opodstatnenosť jej sťažnosti z dôvodu nečinnosti okresného súdu v trvaní 17 mesiacov (od 22. januára 2001 do 3. septembra 2002).

Znalecký posudok po ustanovení nového znalca bol M. Č. doručený až 11. novembra 2004. Pojednávanie, na ktorom znalec podával vysvetlenie k znaleckému posudku, ale až po urgencii sťažovateľiek, sa uskutočnilo 30. septembra 2005 a následne bolo odročené. M. Č. žiadala o nariadenie ďalšieho pojednávania. To sa uskutočnilo 18. augusta 2006 a bolo odročené na neurčito s tým, že bude nariadené kontrolné znalecké dokazovanie, ktorého sa dožadoval žalovaný a vedľajší účastník. Toto bolo nariadené uznesením z 28. februára 2007.

Sťažovateľky žiadajú, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Právo sťažovateľov M. Č., A. Č., J. Č. a L. Č. zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na konanie bez zbytočných prietahov konaním Okresného súdu Košice I., č. k. 20 C 1199/99 porušené bolo.

Ústavný súd Slovenskej republiky prikazuje Okresnému súdu Košice I., aby konal vo veci vedenej pod sp. zn. 20 C 1199/99.

Sťažovateľom sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške každému po 60 000,- Sk, ktoré je Okresný súd Košice I., povinný zaplatiť sťažovateľom do 3 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

Sťažovateľom sa priznáva náhrada trov konania.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 74/07-11 z 26. apríla 2007 ju prijal na ďalšie konanie. Na výzvu ústavného súdu právna zástupkyňa sťažovateľiek a predseda okresného súdu oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania.

Predseda okresného súdu vo vyjadrení k sťažnosti uviedol:

„Sťažovateľka, M. Č., podala dňa 23. 11. 1999 na tunajšom súde žalobu, ktorou sa domáhala náhrady škody z dôvodu vynaložených nákladov súvisiacich so smrťou jej manžela.

Po zabezpečení prípravy pojednávania podľa ust. § 114 Ods. 1 O. s. p. bolo vo veci nariadené pojednávanie na 3. 4. 2000, 27. 11. 2000, 22. 1. 2001, 3. 9. 2002, 22. 10. 2002, 16. 12. 2002, 11. 3. 2003 a 20. 5. 2003.

Uznesením č. k. 20 C 1199/99 zo dňa 30. 9. 2003 súd nariadil vo veci znalecké dokazovanie.

Proti výroku tohto uznesenia o povinnosti zložiť zálohu na trovy znaleckého dokazovania podal odvolanie žalovaný.

Spis bol dňa 31. 10. 2003 postúpený na rozhodnutie o odvolaní Krajskému súdu v Košiciach. Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 12 Co 351/03-93 zo dňa 4. 5. 2004 potvrdil uznesenie súdu 1. stupňa a 14. 6. 2004 vrátil spis.

Medzičasom však ustanovená znalkyňa, Ing. M. D., oznámila súdu, že pre množstvo znaleckých posudkov zadaných v staršom termíne a tiež z dôvodu, že v predmetnej veci nie je kompetentná podávať znalecké posudky, nemôže posudok vypracovať.

Uznesením č. k. 20 C 1199/99 zo dňa 24. 6. 2004 súd zmenil uznesenie Okresného súdu Košice I č. k. 20 C 1199/99-80 a ustanovil na vypracovanie posudku znalca, Ing. Š. A..

Proti uzneseniu č. k. 20 C 1199/99 zo dňa 30. 9. 2003 podal odvolanie žalovaný. 29. 10. 2003 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 12 Co 351/03-93 potvrdil uznesenie prvostupňového súdu a dňa 14. 6. 2004 vrátil spis Okresnému súdu Košice I.

Znalec, Ing. Š. A., doručil súdu znalecký posudok a vyúčtovanie znalečného 28. 10. 2004.

Uznesením č. k. 20 C 1199/99-127 súd rozhodol o odmene znalca a doručil znalecký posudok účastníkom konania.

Vedľajšia účastníčka, A., dňa 2. 12. 2004 doručila súdu námietky voči znaleckému posudku.

K 31. 12. 2004 vybavujúca sudkyňa, JUDr. M. P., prerušila výkon funkcie sudcu a odišla do dôchodku.

Podľa rozvrhu práce bola vec pridelená 26. 1. 2005 na vybavenie JUDr. M. Ž. a následne 6. 4. 2005 sudcovi JUDr. M. I..

Uznesením č. k. 20 C 1199/99-148 zo dňa 6. 7. 2005 súd pripustil do konania na strane žalobkyne A. Č..

Uznesením č. k. 20 C 1199/99-149 zo dňa 21. 6. 2005 súd vyzval žalobkyne na doplnenie a upresnenie žalobného návrhu.

Uznesením č. k. 20 C 1199/99-155 zo dňa 23. 8. 2005 súd pripustil zmenu žaloby.

Dňa 30. 9. 2005 bolo vo veci nariadené pojednávanie, ktorého sa nezúčastnili žalobkyne a vedľajšia účastníčka. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom označenia a predloženia ďalších dôkazov.

Po odchode z Okresného súdu Košice I JUDr. Ivana bol dňa 2. 12. 2005 spis pridelený na vybavenie JUDr. L. L. a následne dňa 19. 12. 2005 JUDr. P. V., ktorý ho vybavuje až doposiaľ.

Pojednávania dňa 16. 6. 2006 sa nezúčastnil žalovaný a právna zástupkyňa žalobkyň. Pojednávanie bolo odročené na 18. 8. 2006.

Uznesením č. k. 20 C 1199/99-183 zo dňa 31. 7. 2006 súd pripustil do konania na strane žalobkyň J. Č. a L. Č..

Na pojednávaní dňa 18. 8. 2006 súd opätovne pripustil zmenu žaloby a nariadil kontrolné znalecké dokazovanie.

Znalec, Ing. J. Š., PhD doposiaľ znalecký posudok nevypracoval.

Ako z uvedeného prehľadu vyplýva, súd vo veci koná.

Je pravdou, že konanie sa začalo 23. 11. 1999 a doteraz nie je skončené. Dĺžka konania je závislá od toho, či ide o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ako sa správajú účastníci konania a aké sú objektívne možnosti na súde, t. j. aká je zaťaženosť súdu.

Žaloby takéhoto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti súdu, preto vec nemožno posúdiť ako právne zložitú. Konanie je však zložité vzhľadom na vecnú stránku.

V priebehu konania žalobkyne niekoľkokrát doplňovali a upresňovali žalobný návrh, postupne predkladali nové dôkazy, vedľajšia účastníčka a žalovaný namietali znalecké posudky. Tieto skutočnosti podstatne prispeli k predĺženiu konania. Najväčším dôvodom však boli viacnásobné zmeny v osobe vybavujúceho sudcu, za čo účastníci nemôžu niesť zodpovednosť.“

II.

Sťažovateľky sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (I. ÚS 76/03, II. ÚS 219/04, IV. ÚS 365/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (I. ÚS 70/98, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 221/04) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie

účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa.

1. Predmetom posudzovaného konania je návrh na náhradu škody a určenie mesačnej renty pre sťažovateľky. Z právneho hľadiska vec nie je zložitá, potreba znaleckého dokazovania však signalizuje určitú skutkovú zložitosť, čo vyplýva aj z vyjadrenia predsedu okresného súdu. Z hľadiska povahy veci a jej významu pre sťažovateľky je potrebné, aby okresný súd postupoval v konaní s osobitnou starostlivosťou.

2. Správanie sťažovateľiek ústavný súd posudzoval jednotlivo v závislosti od okamihu, keď sa sťažovateľky stali účastníčkami konania, pretože len od tohto momentu mohli v konaní uplatňovať svoje procesné práva a plniť procesné povinnosti, a teda sa aj domáhať ochrany svojich základných práv alebo slobôd.

V priebehu konania M. Č. vzala žalobu čiastočne späť, rozširovala okruh aktívne legitimovaných účastníčok a upravovala žalobný návrh, čo nemožno kvalifikovať ako správanie, ktorým by prispela k zbytočným priet'ahom v konaní. Podľa názoru ústavného súdu však má M. Č. čiastočný podiel na doterajšej dĺžke konania, keď nepredložila okresnému súdu vyjadrenie, či navrhuje, aby do konania vstúpili ako navrhovatelia jej maloleté deti, a návrh podala až po výzve okresného súdu. Tento návrh nezosúladiť so znením petitu, na čo ju okresný súd opäť vyzýval, a nezúčastnila sa pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 30. septembra 2005.

Vstup A. Č. do konania okresný súd pripustil uznesením zo 17. júna 2005 a na jej ťarchu možno pripísať, že sa dvakrát nezúčastnila pojednávania (30. septembra 2005 a 16. júna 2006). J. Č. a L. Č., ktorých vstup do konania okresný súd pripustil uznesením z 31. júla 2006, svojím správaním neprispeli k namietanej dĺžke konania.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99.

Po podaní návrhu na začatie konania okresný súd postupoval vo veci v zásade plynulo až do 22. januára 2001, keď na pojednávaní rozhodol, že nariaďuje znalecké dokazovanie na určenie mesačnej renty. Uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania okresný súd v skutočnosti vydal až 30. septembra 2003. Obdobie medzitým je poznačené nečinnosťou v trvaní takmer šesťnásť mesiacov (od 22. januára 2001 do 10. januára 2002 a od 28. januára 2002 do 6. júna 2002), ale tiež nesústredenou činnosťou, keď okresný súd predvolával na pojednávania aj A. Č. a konal s ňou ako s navrhovateľkou v 2. rade, hoci o návrhu na pripustenie jej vstupu do konania, ktorý bol podaný 28. januára 2002, rozhodol až uznesením zo 17. júna 2005.

Obdobie, keď sa spis nachádzal na Krajskom súde v Košiciach, ktorý konal o odvolaní odporcu proti povinnosti zložiť zálohu na trovy znaleckého dokazovania (od 29. októbra 2003 do 14. júna 2004), nemožno pripísať na ťarchu okresnému súdu.

V ďalšom období došlo k viacnásobnej zmene konajúceho sudcu, čo sa prejavilo v postupe okresného súdu opakovanými obdobiami, počas ktorých vo veci nevykonával procesné úkony (od 17. decembra 2004 do 17. júna 2005 a od 30. septembra 2005 do 15. mája 2006). V súčasnosti sa konanie nachádza vo fáze kontrolného znaleckého dokazovania, ktoré okresný súd nariadil uznesením z 28. februára 2007.

Ústavný súd so zreteľom na všetky uvedené skutočnosti dospel k záveru, že konanie okresného súdu vedené pod sp. zn. 20 C 1199/99 nesmerovalo plynulo k rozhodnutiu vo veci samej a je poznačené zbytočnými prieťahmi. Preto ústavný súd rozhodol, že okresný súd svojím postupom v namietanom konaní porušil základné právo sťažovateľiek M. Č. a A. Č. na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na to, že J. Č. a L. Č. sa stali účastníkmi konania až po pripustení ich vstupu do konania uznesením z 31. júla 2006 a okresný súd v tomto období nebol nečinný, naopak, odvtedy uskutočnil pojednávanie (18. augusta 2006) a nariadil kontrolné znalecké dokazovanie (28. februára 2007), ústavný súd rozhodol, že nebolo porušené ich základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože ústavný súd vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 1199/99 porušil základné právo sťažovateľiek M. Č. a A. Č. na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a v namietanom konaní do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti nerozhodol, prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 20 C 1199/99 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľky žiadali z dôvodu porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy priznať primerané finančné zadosťučinenie po 60 000 Sk. Podľa názoru ústavného súdu nie je príkaz okresnému súdu, aby postupoval v namietanom konaní bez zbytočných prietahov, dostatočným uplatnením právomoci ústavného súdu. Preto považoval za potrebné rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Vzhľadom na celkovú dĺžku konania, zistené obdobia nečinnosti okresného súdu, význam vecí pre sťažovateľky, ale aj po zohľadnení ich čiastočného podielu na doterajšej dĺžke konania, ústavný súd považoval za primerané všetkým okolnostiam prípadu priznať M. Č. finančné zadosťučinenie 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún) a A. Č. finančné zadosťučinenie 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún).

Napokon ústavný súd rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde o náhrade trov konania pre úspešné sťažovateľky, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Ľ. V., K.. Ústavný súd trovy právneho zastúpenia priznal v sume 10 216 Sk (slovom desaťtisícdivestošesťnásť slovenských korún) spolu za dva úkony právnej služby podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, t. j. za jednej úkon právnej služby urobený v roku 2007 v sume 2 970 Sk a 178 Sk režijný paušál, s uplatnením 20 % zníženia (§ 13 ods. 3 citovanej vyhlášky), pretože išlo o právne úkony spoločne urobené pre dve fyzické osoby.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) podľa výroku rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. septembra 2007